

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у пажљивим писмима не посредно администрацији «Глас Црногораца» на Цетиње, а може се и картом упуштом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништу. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од реда б новч. За огласе веће и на дуже вријеме мање.

Изази Суботом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на четири год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франка, на четири год. 10 франка, на четврт године 5 франка.

ЦЕТИЊЕ, 30. Новембра.

Св. Ђорђијевска светковина достojно је прослављена на Цетињу. На другом мјесту доноси се подробен извјештај о појединостима те светковине; на овоме приличи, да се још једном осврнемо на њу и обиљежимо јој прави значај.

Ово је први пут да се ова светковина слави на Цетињу. Њој је право прилегло у Русији, гдје се она слави сваке године у ово доба као слава опшних јунака, који су се на бојном пољу храброшћу својом одликовали за Цара и Отаџбину.

Подјелом великих ордена св. Ђорђија, које је благоволио цар руски даровати црногорским војницима те су се одликовали у потоњим бојевима с Турцима, добила је ова светковина и за нас виши значај везаним братинском везом оружје руско и црногорско. С тога се ове године први пут, а од јако ће се сваке године славити и у Црној Гори светковина св. Ђорђијевог ордена.

Није давно било и свима нам је те смо живи још у памети она колосална борба против турске царевине, када је топ руски са Мангалије одјекивао испод Стурмана и својом грмљавином казивао братинску свезу цијелога Словенства, а нарочито Црне Горе и Русије, свезу која није уговорима везана ни на протокол стављена, но која је у живот ступила сама од себе онога тренутка, када је стицајем сретних околности дошло да се рјешава један дио онога задатка, који је цијелом Словенству заједнички.

Борба је била заједничка; што је крви проливене око Шлевне, оно је равно крви проливеној за оно познато дејство крвавих дана; што је славе на Балкану стечене, тој се смије упоредити слава Вуцег Дола, Фундине, Маљата и т. д.; што је мук поднесено на мутуј цичи-зиви око Шипке, том је равна мук која се мучила кроз читаве црпине око непроходних и безводних ванаца херцеговачких и арбанашких.

Браћа у борби браћа су и у побједи и у данима који долазе иза побједи, када се одаје праведно признање стеченим заслугама.

То увиђајући руски је цар благовољно наредити, да се преко двије стотине крстова св. Ђорђија, којима се у Русији красе груди јунацима руске војске, подијели међу оне војнике црногорске који су се највише одликовали храброшћу својом у потоњим бојевима.

То је учињено у поведљивим и најсвечанијим начин, и тијем је, иза крвавих дана, запечаћена дружба војничка између моћне Русије и малене Црне Горе, дружба коју, како цар руски умјесно рече, ништа на свијету не ће моћи пореметити.

У тој дружби Црна Гора поуздано је увјерена, да ће временом и бољим благословом рјешити и остале задатке, које јој ставља њен садашњи положај и будућност народа српскога.

Да сврстимо руке и да славољубиво почивамо на ловорикама стеченим у потоњим бојевима, то не можемо и не ћемо. И јунаштво је рађао вао и свака друга; и слава је теживо, које ваља заповијати да не угине.

Нама се не може да занемаримо ту родњу и то теживо. То је наш елементар, наш живот, први услов нашег државног живота и наше будућности. Ако су други народи постали велики богатством својим, нагомиланим хранима благе руке и пролазнога, ако су други изишли на глас са великог блага умножавања које су наслагали вијекови дубокога

умовања и размишљања, ми смо оно што смо само јуначким прегнућем својих соколова, цијеном великом коју улажемо у свијетло образ јуначки, без којег нам живјети није.

С тога поздрављамо свако дјело, сваки корак, који је на то управљен, да одржи, укријепи и узвиси дух јунаштва у нашем народу.

С тога поздрављамо и ову Ђорђијевску светковину, која у многом погледа служи, да се подстакне и онако живи и јуначки дух нашег народа на још већа и оваквизија дјела.

Познато је, да је свака заслуга црногорска мучна и крвава била, и што су други свакојаким вјештином и мајсторством искуљивали, то су Црногорци свагда морали искуљивати драгоцјеном крвљу својих синова.

Ето и данас, када су све остале ангажоване силе јевропске намириле своје интересе које с основом или без основа држе да имају у истом питању, остала је једина Црна Гора, која благодаћећи високој благонаклонности берлинскога конгреса, једва да ће моћи без крви добити у државу своју оно што је скупо заслужила и што јој је исти конгрес дасеудно.

На како је данас с Плавом и Гусињем, тако ће се сјутра чинити и с другим којим мјестом, ако се буде тичало какве год, ма и најмање добити црногорске.

С тога нека је благословен сваки овај, који дјелом или словом оштри хаџаре и жагаване црногорске, који челичи и соколи јуначки дух црногорски. Без те паре наш би државни вапор до сада претрпио много „корабљекрумење“.

Хвала Богу, то се увиђа на ове стране свудијен, и нема тога, који не би јачи или слабијим дахом, колико је коме снаге Бог дао, пирио у ватру која држи и оснажује топлотом својом народни и државни живот српски, нема тога који не би колико може доносио горива на заједничко нам огњиште српско, око кога се сви, с тврдом вјером у бољу будућност народа нашег, тако радо окуљамо.

Ту на том огњишту гори ватра весталка, која се не смије угасити док траје и једног Србина на свијету.

О боју код Велике.

Што се могло предвидјети и очекивати, то се допета збило. Слабоћа државне власти турске, недостатак пужнога ауторитета над поданицима показала се не један пут и не на једном мјесту турске царевине, нарочито приликом изведења закључака берлинског уговора. Ову слабост своју показивала је порта у толико радије, што то у овом случају њој у прилог иде, јер тијем хоће тобож да покаже свијету, како се не радо од ње растављају њени поданици. У своме претварању препредена порта је свагда показивала с поља пуно добре воље да показивала међународним уговореним захтевима, но испод руке и крадом потпривала је необавјештене и разуздане елементе на и помагала им је, да се опширу вољи Јевропе.

Тако се само дају протумачити догађаји, који се сада збивају на граници турско-црногорској поводом предаје Плава и Гусиња.

Да је порта савјесно радила на томе да се ови крајеви по одређењу берлинског конгреса предаду Црној Гори, не би ту данас дошло до правага рата, у којем се узалудно и с једне и с друге стране крв пролијева и толики народ влаже бједи и невољи. Тобожња опозиција арбанашка никад не би постала сама од себе, да ју нијесу створили, организовали и потпомогали из Цариграда. Нама су боље но иком познати Арбанаси, јер живимо у сусједству њихову; ми знамо и колико вриједи ови у боју, јер су се дједови и синови наши били с њима; па знајући то, не мо-

жемо друго судити, него да су Арбанаси с поља постакути на узалудну борбу с Црногорцима.

Но било како му драго, бој је ту, крв је проливена и сад ће хаџар даље ради ти посао, ако већ арнаутски Турци и турски Арнаути немају доста с овом првом лекцијом, коју су примили од Црногораца 22. ов. м.

Ми ћемо ради обавјештаја нашега свијета саопштити овдје све дешеше, које смо о том боју код Велике добили, и из њих ће се видјети, да је судар имао размјере и пошљедице такве, какве се само у правом рату појављују.

Ево тих дешеса редом:
Андријевица, 23. Новембра. — Још нијесмо примили чист извјештај за јучерашњи бој. Ево како су се наши свукли у бој: Турци ударе на стражу нашу. Трифун и Божина Ђолев пођу да их изруче и зајану поврх једне косе. Војвода Марко два пут им је шиљао поруку да се измакну, али му они одговоре да не могу, јер да их посејеку, и зашпту помоћ. Кучи и Братоножићи пођу у помоћ и ударе на ове те су пред њима били, сломили их и повећају два сахата. Да су се знали уставити и да се нијесу закомили на главе, оружје и коње пахале, нашијех не би погинуло, него у поћер напану на друге Турке, по свој прилици на оне те су дигли Трифуна и Божину, ондар им друго не оставе него сви заједно с пожевицама кроз њих, док прискоче Морачици право на Турке те наше поврнуше, а Јеворечани с ове стране Лима потрче и оборе оган те тако их изруче.

Од Турака је легла лажина. За погинуће нашијех не ћу ви моћи до довече јавити. Поједињих таквих јунаштва није било ни у стара земана. Рањеника ће бити големо, робља веома. Турцима тешко да ће већ на ум панути да ударе. По свој прилици биће највиши дво погнуто јабава и она ће бити утекла дома.

Колацин, 24. Новембра. — Још не можемо чистину јавити, само што је доста Арбанаси и није сама ударила него је с њом и аскер преобучен. Трубе су ваздан свирале, а то је знак да су у непријатеља редовни војници. Сад нам баш донесоме једну војничку трубу.

Андријевица, 25. Новембра. — Погинуло је нашијех 80 војника а 100 ранило. Глава турских довијели су Кучи и Братоножићи 400; она стотина те је погнула биће их посејекла много; а наши кад су се морали с бојом враћати нијесу више сјекли но бијући око себе пут направљали. У вече Турци и наши остали су на пољану. Турака је занета хиљада, ако не више, погнуло; то нам и отуда потврђују; а рањеника понијели су много. Оружја сребрнага узето је мноштво, коља жахањих више од 100. Наши нијесу могли избјећи бој и ако да пуште ђецу да им кољу. Од познатих погнули су: 2 официра Вуксанова и један барактар, брат војводе Васа, чојка и сокола, син Вука Милошева Шујо Шепанов на коња посред њих тамо и овамо док су оба нестали. Јован Лазовић и Голуб Пујов оба живи, такођер на коње. Једном ријечи: ту се клао ко је боље могао.

Андријевица, 25. Новембра. — За бој све више чистину разумјесмо. Долазе Срби из Плава те кажују: Црногорци још никад се тако поклали нијесу. Има момака, који су довијели по осам глава. Плаво, пећка нахја и Руговци они су изгинули.

Андријевица, 25. Новембра. — Из Плава јављају, да је више од хиљаде мртвих Турака остало на Ношнице. Два дана бегали су Турци тјелесине, а трећи дан Хришћани. Рањеници су у Забрђе и Слатину. Овамо зима с мећавом.

Из ових телеграма, који су узети из са свијем поуздана извора, јасно се види у чему је ствар; и колико морају од поноса набријецати груди сваком Србину кад види да је Црногорац свагда себи равн и дошљедан и да иза толикогодишње крваве борбе и код толике оскудице у свему Црногорац није уморен но да му данас дошло до правага рата, у којем је јунаштво исто као у «стара земана», ипак се жалити мора толика погубија људи, јер се чини од објести и по наговору туђем, и жалити се мора што се прави рат отворио, а за ратом се не иде, бар не с црногорске стране, јер је Књаз издао строг налог војци да само стражу држи и да ни по што без велике невоље у бој не залази. Да су у овом случају Црногорци управо принуђени били у бој

се упуштити, види се из оног телеграма, гдје се каже да би им иначе Турци дјелу поклали.

Још ваља и то из ових поузданих извјештаја извести и нарочито нагласити, што се види да се у редовима Арнаута и многи редовни војници турске боре против Црногораца. Из тога се може закључити: или да их сама турска власт војничка шаље у помоћ Арнаутима, или да се иста чини невјешта томе, што се низам одмеће у Арнаутлук с наміјером да се бори против Црногораца. У оба случаја велика одговорност пада на турску владу, и кад би се прво могло посвједочити, влада турска учинила би се преступником против уговора међународних, и то једним таквим дјелом, које се иначе свуда узима за повод рату.

Наш Господар није огласио рата и не жели водити рата, и ако икоме њему је највише жао што је кривцом турском до тога дошло да би се, ако би Турци истим начином и даље наставили потпомогати Арнауте, лако могли развити такви заплети, који би нас принудили на сукоб с Турецом.

Ми се надамо, да ће овим једним бојем и Арнаути и Турци потпуно бити задовољени, и да им више не ће падати на ум да траже у Црногораца нове лекције. Ако им се пак објесна намет догле занесе, да и даље поћу тражити нове зајевнице, Црногорски хаџари спреми су да их науче бољој памети, и да им једном за свагда избју из главе луду мисао: да се и Црногорци, као оно плашљива Јевропа, дају укритити онјем измишљенијем бауком, ком је наденуто страшно име «арбанашка лига», која по јевропском новинарству страх и трепет распростире.

Политички преглед.

Telegram из Софије, јавља да је бугарска народна скупштина распуштена, пошто Каравелову, председнику скупштине, позваном од кнеза Александра, није пошло за руком, да састави нови кабинет из чланова радикалне партије. Како страни листови јављају, нудио је Каравелов министарске столице чак и Гешову и Икономову, који су сада чиновници у Источној Румелији, но ниједан од тих је се хтјео примити.

«Пол. Кор.» саопштава адресу скупштине либералне већине, коју кнез није хтјео примити. Ми ћемо важнија мјеста из те адресе овдје саопштити. У самом уводу вели адреса: «Ми изражужемо В. Свјетлости своје признање и захвалност за посјету, коју сте се Ви послје Вашег избора за књаза нашем цару-ослободиоцу пожурили учинити, да би му са Ваше стране и од стране бугарског народа одали хвалу за безбројна добра и неоцењене жртве, које је он и његов народ за наше ослобођење принио. Народна скупштина је с обзиром на то, што су све благодети, што их данас сва отаџбина ужива, плодови великих дјела и побједа наших ослободилаца, закључила у једној од својих пошљедњих сједница: да при отварању сваке сесије преко В. Свјетлости своју најискренију љубав и признање великом руском монарху, Њ. царски Велич. Александру II. и његовом народу изражуже, те да би везе, које та два братска народа сједињују, са сваком даном све јаче и тјешће бивале». — Захваљујући се на успостављање пријатељских одношаја са сусједним државама, вели адреса: «Добри одношаји са јединоверном нам браћом и са овим из непамћеног доба пријатељског нам румунског народа кога и са српским народом били су увјек најискреније и највеће жеље нашег народа». Неповерење министарству Балабанов-Бурзовљевом изражуже се у овим ставкама: «В. Свјетлости! Ми увиђамо потпуно тешкоће повјерене Вам владе, које је тешкоће могла влада само у такој тек на конституционални живот позвати земљи зајати; али при свем том не може нам се на иво, те изражужемо своју дубоку жалост, што то ново министарство, ујесто да је те тешкоће умањавало и уклањало, оно је ите својим противставним и са интересима народа неслажљивим с дјелима још умножавало и заплетало, чиме је оно на себе народно неповерење науцкло. — Тако исто нас растуђује та вијест, да се земалски приходи у невољном стању налазе. Допуштамо, да је ратно стање до неког ступња томе смањивању прихода допринијело, али смо ипак принуђени, да се ве-

ликом тугом наречемо, да за то не мања кривица и финансијску земаљску управу постиже. —

У Москви се учини 19. ов. м. нов атентат на руског цара Александра II, али и цара је опет добра ерџа спасао од смрти. Разлог је била у времену. Кад је цар са свога пута из Ливадје већ био стигао у Москву, тада је тек експлодирао мина и отјерала жељезнички влак са пруге, који је носио царев пртљаг и ишао за царем читав сат натраг. Једна су се кола са прилагођеном двојом кола за особе су се упријекло преко шина обрнула. То је било 19. Новембра у 11 сата ноћу. На оном мјесту, где се је прасак догодио, спустила се земља и начинила руну од два аршина дубљине, 7 аршина дугу и 8 аршина широку. На срећу није ни један човјечији живот пропао. Кућа је пронађена, из које је та мина ишла и одмах се отпочело распитивати за злочине. Сутрадан у 11 сати у вече скупило се московско племство и великодостојници у кремљанској палати. Племићки маршал прије царевог уласка прочита дан прије збалу се катастрофу. С почетка је владала обесвјештеност а после радост и узвици «хура!» Цар се појави у Ђурђевов дворани после поноћи, узед варошког вијећа подијети му хљеб и со и изговори овај поздрав: «Мило ми је, господо моја, што вас опет видим и сјећам се ваше вијерности и привржености приликом жалосног догађаја од 21. Марта. Така нека су ми осјећања са свију крајева Русије паразити. Ви сте сигурно чули и о јучерашњем догађају. Бог избави мене, као и све остале, што са мном путоваху. Бришћу се за Русију, ја сам се ослонио на Божије провиђење, али бунтовнички се дух мора истребијети. Ја се обраћам на вас и све добримисленице људе ради истребљена овога зла, које је коријена ухватило. Ја се обраћам на родитеље: водите вашу дјецу путем истине и добра, да не одгојите зликовце, већ користне људе, праве грађане Русије.» Ове ријечи царева примљене су узвацима од скућених господштина.

Из Србије јавља се, да је народна скупштина, иза тродневне дебате, већином гласова усвојила адресу скупштинске већнице, која се топло одзива пријестолној бесједи књажевој и само иште шире слободу штампе. Министар финансије, Владимир Јовановић, коначно је одступио и на његово мјесто наименован је долакошњи председник контроле, Маргетић, за министра финансије, а Владимир Јовановић, постављен је на Маргетићево мјесто.

У Бечу, још више у Пешти, јако су узнемирани гласом, да ће Игњатијев (за завјесне кругове у Бечу и Пешти одлучени — буди бог свима!) бити постављен за руског заступника у Риму. Листови бечки и пештански доносе већ уводне чланке о томе, и проричу отуда Аустро-Угарској све могуће зло. Један талијански дописник пештанскога «Лода» дознаје, како је генерал Игњатијев за вријеме својега бављења у Млецима и Фиренцији много тражио и нашао прилику, да се узводи са партијама левнице на и са самим члановима «Италије преденте», а то већ не може на добро слути. Уредник истог пештанског листа иде тим поводом још даље, па каже: «ма гдје био постављен Игњатијев то не може бити на добро.» Па да би бајати заплашио Италијане, одмах иза тога додаје «Лод» како ће то наименовање пореметити добре одношаје између Италије и Русије, који су с муком успостављени. Го пак гледи се исти «Лод» твјем, што Игњатијев још више у Риму, и у безаалности свој наводи, како су се у Петрограду, ако су и имали ту мисао, морали предомислити, усједиј називних жалосних догађаја у Русији (ту мисли на атентат против руског цара), да овим наименовањем управо називају Аустро-Угарску.

Тако се јуначки у неописаном страху свом чивутеки делија у везе, а одмах сутра дан истијем поводом пише читав уводни чланак, у којем разлике како је наименовањем овим између Рима и Петрограда преплетена мрежа, у коју ће се уволити Аустро-Угарска.

Д О П И С И.

III. ЕРЦЕГ НОВИ, 26. Новембра. — Ако ријеч: пошљедња воља или завјештање има какво значење, ако пошљедња воља овијех благодјетелја српских, који из жарке љубави према роду своме завјештају све своје имање на благодјетелну сврху, на ону корист једног дијела српства, па и цијелог српства; ако ријеч та дакле има значења и поштовање заслужује: онда је благодјетелни српски завод у Ср-

бини; онда је пошљедња воља врлих родољуба Бошковића, Ђуровића и Лакетића за нас светиња, аманет, који нас пасу, неповријеђен, по више и више усавршен с поштовањем предава и чуван има бити!

Да, завод српски у Србини, светиња је то и аманет, јер баш тако како постоји, била је пошљедња воља завјештатеља, која се и из њиховог завјештања и постојеће, коначно потврђене установе (штатута) вијети даје; и сваки Србин, био он и из најдаљих крајева, мора исто завјештање поштовати и неповријеђено оставити; мора чувати као светињу, и ни помислити, а камо ли радити о каквој пренаци, за не увриједити оне врле душе; мора сваки Србин, пролазећи покрај завода, капу пун штовања дигнути и рећи: вјечна им хвала, вјечна успомена!

Двије су благодјетелне сврхе, двије жеље, жариле груди већ поменутих добродјетелја, кад су цијелу ову околину — сваког Србина синила, на име: установити независну (аутономну) српску школу за језике и школу за морепловство.

Да бацимо сад поглед на прву сврху завјештатеља, на онда на другу, те да видимо јесу ли племените и користне.

Мал не, посуда дуж Далмације, на ходили су се родољуби, који су установљавали независне српске школе; постоје тако у Котору, Дубровнику, Шибенику (су три ученика само!) и даље и даље. С оне стране Дунава и Саве, најверовнији и умнији родољуби боре се за аутономију својих цркава и вјерозаконских школа, те по томе, за даље не разлагати, племените су то сврхе и користне, дивно је имати и уздржавати своју српску школу! О другој сврси, о школи морепловства, да је користно и поносно имати је и уздржавати, у овом једином и малом крају убавог српског приморја и заносног бокешког залијева — у околи којег куће нема без поморца — знаће свако, те да је свакоји треба потпомагати и савјесно се о њој старати, особито што се користи тиче овог дијела милот нам српства. Да, поморство може мало и поернути, можда су прошла и она времена, у којима су могли поједини капетани у мало година, благо Синабада морепловца нагомилати; ал море је ту; поморство је струка, занат, те биће вазда, као што и бијаше најглавнији извор издржања за Боку, као што је и за све остале народе који у приморју живе.

Обје те племените сврхе, обје те школе, по жељи завјештатеља бијашу године 1858 од високе владе штатутно коначно потврђене и успостављене. Осам година, старјешине народног (офшинеког) представништва Црјетковић, и други, — с народом цијелим, мучили су се за постигнуће речених школа, и сузе морају потети кад се читају њихове прошле и из њих види како су се довијали и угибали, у она за нас кобна времена; називајући српски језик илирским, па подучити само оно, што жељаху народни добротвори, што жељаху као родољуби и они! И добише, и вјечна им слава!

Године дакле 1858 бијашу, одвојене једна од друге а ипак сачињавајући један завод, — школа српска за језике и школа за морепловство успостављене и §. 13. поменутог штатута упува њим повјерена офшине т. ј. народу, а њим тек посредно вијећу. Али нигда, ни једна школа, ни друга у потпуном смислу штатута и жељи завјештатеља, трајно и непрекидно не постојаше! Што је дакле узрок томе најприје био, што ли последице?

Узрок најприје бијаше: што се не само обје, него по свуда оскуднијавало у учитељима; узрок последице: честа промјена професора и учитеља, те једно од двога могло би се умити: или сви бијашу неспособни и незаслужни тога чина — или ди су поједине особе у офшинеком представништву, газећ светињу и ону корист народа, не хотећи или не трудећи се повати узвишену своју дужност, распологали заводом као са својином и вијећу, или не приказујући ништа, или приказујући му обманително: књижи, прогављали и огорчавали ове прве, који и збјела, стижући један другог, бјегаху из дјичног српског завода, остављајући проклетство и злу вољу на поједине самовласнике и својевоље те народне светиње! Но долазећи пак вароу и вијећу ни с друге стране, никакве жалбе, никаквог искреног предочења, многи удаљенији чланови овог постојећег нијесу ни знали да је управа завода њима повјерена и да им о души стоји савјесно испуњавање племените сврхе, а на ону корист својих и цијелог народа добротвоја. Многи мисљаху, — па и данас још мисле можда? — да је та светиња, својина само вароши, а не цијеле Боке, цијелог српства, и да ови на цијело вијеће, на сваког појединог члана његовог гледају и једног дана тужна гледати могу! те тако се с угледа на углед занемаривао овај завод, који је иначе морао у добром реду напредати ићи, па поткријељен још којим добротвором данас потпуно усавршен бити! Ал не, он ијаше са зла на горе, док не дође у ово постојеће вријеме до очајног зла! И већ сузе кајања неумрлих добротвора чују се, ће толико као жарка родољубна њихова крв, падају на њихов завод, њихову задужбину, и узди-

шући говоре: Наша пошљедња воља не поштује се, не признаје се наша очинска љубав од оних, које ми тако жарко љубљасмо и љубимо! а и како неће? кад се аманет тај свети, име српског завода укидате мисли; кад јединац у друштву, један једини од хиљаду и онет хиљаду нашљедника господин С. М. вољан је укинути пошљедњу вољу, укинути благодјетелни завод српски, а на врлим развалинама његовим подигнути троразредну полуреалку!

Ради се дакле о пренаци школе, цијелог завода, а народ и не зна и стати чамет мора кад се помисли зашто се то чини, зашто се укида један завод, уздигнут и потврђен и тако користан за овај поморски народ, који још није својеки ни отпочет, на другом школом замијенива и чини да своју аутономију изгуби а под другу управу дође? Заста, за то разјаснити нема до претставке: или на тукупуто му од кога коме овај завод смета, или додијало и њему ово српско име; или имајући најпослије сина јединка, те не мислећи га изучавати поморству, нити нејака слати га од себе мисли успоставити реалку за свог сина а на уштрб цијеле Боке и офшине? По он није проучио околности, ону корист цијеле офшине те још и сусједних и оближњих офшина; он неће знати која је корист од полуреалке и да она неће, по мала једно знање — без струке и заната — доијети умунијој дјечи ове вароши само! Он не ће бити промислио да је завјештање у корист цијеле офшине и сваког, те да од Мелнице дуж обале све до Камепара и Крушевице, па од Игала у округ: Модеж, Мокрине Камепно и друга и села не ће своју дјецу у полуреалку, а хоће у школу морепловства која му пружа породици хљеба и ако не ће постати сви капетани дуге пловдбе, а оно с мање способности, дувеног дара и мање времена науке капетани великог и краћег бродарења и т. д. као што и глас штатут овог завода ког он нигда прочита није.

Ја знам у осталом да се г. М. на све то ни мало не обзире; да он не иште, нити тражи да управља офшинеким заводом, из љубави и жеље промаћи и усавршити ту ону корист, јер он у завод цијеле године ни једном дошао није те је он у највећем квару — по из сјете и эле воље према учитељима, од којих би хтио да му цијевају: «Осана и вели јеси и чудна дјела твја.» Ја знам дакле и готов сам доказати, да он иште пуномоћја од вијећа за да може преначавати завод како он хоће; слати учитеље који му ни су по људи, из узрока горе речаног, а звати оне којима хоће да се покаже добар и да му он, као из његове милости, нуди плату, која по штатуту не смије бити давана. По он не зна да по §. 42. офш. прав. одбор, ком је он председник, није никаква власт, но помагач и предлагач само вијећа у офшинеким потхватима. Он не зна, да тај одбор нема никакве извршне власти, оне наиме, која вијећу припада, те да је не може ни имати јер то закон одб. 28. Маја 1870 бр. 1457 изрично забрањује, и по томе одбор никакве пренаке не може учинити. Зна у осталом да је свако вијеће од народа и нема вијећа гдје није народа, и да се завјештања и закони штите и поштују, па за то, ако и једном једином селу не пође у корист та пренака, биће она залудна ријеч у пештини.

Знајући то све, намера ми је само: из љубави према свему што је српско, из поштовања пошљедње воље завјештатеља, оће користи, правичности и доброг реда, — дати на знање народу, родитељима па и многим вијећницима што се и како ради, те да свако село — вијећници с родитељима и старјешинама и обратно, проуче опширније ову ствар која тако дубоко засијеца у ону корист и народни понос, па да по томе радећи у ону корист не сметну с ума сопствену, особито Кумбур, Пенковић, Баошић и Бијела. Да вијећници с народом испитају све околности и потребе мјеста, користити потврђеног завода не мјестимично, но оће, а тако и оне које би доијела друга школа — реалка — да се обавјесте зашто нема поморске школе — не може ли бити? — или кад би главница могла нарасти да буде, те по томе што нају за добро оно да чине, јер глас народа је: глас Божији!

Домаће вијести.

Цетине, 30. Новембра.

— У понедјељник 26. о. м. бјеше најевечанији начин, и то први пут у нашој држави, прослава светковина св. Ђорђијевског ордена. Још у суботу почели су се окупљати на Цетинје јуначки црногорски из разних крајева, којима се блестао на грудима крст св. Ђорђија, као и они који су очекивали да им се подјелом тога ордена даде видљиви знак признања њиховог јуначког прегнућа и заслуга за Књаза и Отаџину. До понедјељника у јутро већ је све Цетинје вријело од тих околора, којих је с осталијема до преко 300 ама

стигло. Око 9 ура прије по дне Његов Височанство Књаз дочео је у великом салону свијетлога двора дијелити офицерске крете, а за тимем ешао је пред двор и ту је са узвишенога мјеста дијелио обичне крете св. Ђорђија. Пошто су ордени раздијељени били, ишло се на часни објед, који је Господар давао својим јуначима у «биљарци». На ту цијелу крајно је била украшена једна дворана на доњем спрату задњег крила биљарде. У дворану водила су с поља двоја врата окићена вијенима од лаворике, као што је и пут до обојих врата поегт био лишћем лавориком. Дворана изнутра сви је била некићена на војнички начин заставима црногорским, трофејима и свакојаким побједним знацима задобивеним у разним бјевима црногорским с Турцима. Како се уђе у дворану, види се на сраједи зид велики грб црногорски, који је трансарентно осветљен био. С десне стране стојаше слика Њ. В. Књаза на коњу бијељу, с лијеве стране слика Њ. В. Књазице, а преко пута на другом зиду слика Њ. Св. Претоловањединка. Више грба и слика Њиховијех Височанства стојао је значајни патис из родољубиве пјесме Њ. В. Књаза

«Онамо покој добићу душа,
Кад Србин више не буде роб.»

Око цијелог били су исплетени вијени од лаворике, а с једне и с друге стране два зелена прорскова барјака, отета Турцима у боју. Осим тога по дваровима свуд око дворане било је понајмјештано разно оружје турско: свакојаке пушке, криве и праве сабле, сјекире те их носе хоће и дрвниши кад иду у бој пред војском турском па је соколке, заставе турске у свијем облицима, — све поносни свједоци храбрости црногорских јунака. Мало по више, наред дворане, стојао је један отог топ турски с пуном опремом на лафетима и с точковима. У самом прочељу дворане на двару стојале су велике слике њихових Височанства цара руског Александра и наших великих покојника: Књаза Данила и великог војводе Мирка. Украј слике војводе Мирка на двару виложени су били многибројни ордени турски, који су отети посеченим Турцима у разним бјевима. По дворани цијело били су намјештени су дуж дугачки столови, богато окићени свакојаким нићем и јестивом. Украј једнога стола нахотило се сједиште узвишено за гуелара, који је имао по обједу уз гуеле пјевати.

Кад се све ово замисли окићено дрвјем, лавориком и малим народним заставима и још гарпирно свакојаким новим и старим оружјем црногорским, онда се од прилике може имати нека блиједна копија од слике оне дворане, у којој је у понедјељник Њ. В. наш Књаз почастно својих до 330 јунака. Дворана је донета била дивно украшена и одговарала је потпуно значају онога дана и сватковине која се славаше. Нахотило се човјек у тој дворани чисто се осјећа савладак силнијем ојџајима, јер му се учини као да се нахоти посред концентрисане славе црногорске: повјесничке и живе. Ако погледа по дваровима, са свијех страна упиру му у очи видљиви знаци крвавијех бојева и сјајнијех побједа, и дозивљу у душу многу поносу успомени из старијег и новијег доба. Ако погледа крај себе, види све саме живе представнике и преемнике славнијех дјела наших отаца и дједова. Праве слике Црногорства!

У по дне кренуо је Њ. В. Књаз на објед. Ушавши у дворану Књаз бјеше дочекан од својих јунака бурнијем «живо!» По што се са свијема поздравил, нареди Књаз да се чита молитва. Сви устану, а по Нико Куч гласно очита «Оче наш». За тимем се приступи обједу. О обједу Књаз је сједио у прочељу испод слике руског цара, с десне стране од Књаза сједио је руски министар-резидент г. Јовин, с лијеве г. војвода Петар Вукотић, за тимем остали достојанственици редом.

По што су се неколика јела изнијела, устане Њ. Височанство Књаз, и изговори ову бесједу својим јуначима:

«Његово Величанство Цар руски Александар II, који је већ у вријеме рата са многим одличјама до сјајне знаке, као што је онимем, за нас вазда поносијем ријечима у Москви дао узвишена израза својега уважења храбрости и пошртовања Народа црногорског, нашао се побућен дати још нове знаке признања јунаштво моје војске, те ми је послао више кретева офицерских и војничких св. Ђорђија.

Да учиним један скромни, но срдачни спомен јунаштво, Мени је пријатно било одредити баш данашњи дан, да избранијема подијелим те високе знаке царске љубави и војничког уважења.

На данашњи дан, назад сто и десет година, установила је Велика Царица руска Катарина II. војнички орден св. Ђорђија Великомученика и Побједоносца. И поводом тијем данас је, као и сваке године, у Петрограду велика свечаност, у којој учествују сви сретни јуначи, који су се особито одликовали јуначки прегориче-

а прво по две...
дочео је у великом...
ешмо је пред...
иога мјеста дејала...
Ђорђеја. Пошто су...
били, што се на...
додар давао својим...
да. На ту циљу...
једна дворана на...
рала блуде. У двор...
двоја врата осваја...
исе, као што је и...
оуг бао ланком...
а путра свј је бил...
и излучи застава...
и свакојаким при...
ним у развојем...
Турцима. Како се...
се на среједи зид...
и, који је трава...
С десе стране...
за на коњу брже...
ика Ђ. В. Кљатна...
угом зину елика Ђ. В...
ика, Владе грба и...
ијеста стојао је...
двоје пресе Ђ. В. Кљ...

вајући у крвавим бојевима свој живот за
чист и слободу народну.

Нипјесам могао одолети ердачној же-
љи, да овом приликом не окупили све оне
моје храбре Црногорце, којима је у овом
прошлом тешком али славном рату пало
у дио, ово поносито војничко одличје.

Цар нам је дао ова одличја са ра-
досним чувством уважења наших ратних
успјеха и ми смо их примили са исто ра-
досним чувством благодарности и поносног
осјећања свога јуначког прегнућа. Кад су
нам једнака осјећања, нека нам је и свет-
ковна заједница, у којој смо учесници
са лашом јуначком браћом и суборцима,
с народом Србије, Бугарске и Румуније
и њиховим витешким Господарима. Нека
нам је заједничка светковина, када су нам
били заједнички ратни трудови, кад смо
помишљано крвљу славјанском заједнички
умивали уплакано лице слободи наше
браће у рошћу, када су нам се сустиза-
ли и суретали весели усклици побједи са
Дунава, Плевне, Једрене и Карса са он-
ијем од Вучјег дола, Медуна, Никшића и
Бара.

Ја сам данас радосно усхићен гле-
дајући себе окружена од 275 дичнијех ју-
нака мојих, украшенијех крстовима св.
Ђорђеја. Ја нипјесам данас ништа мање
одушевљен, него он дан, када сам вас
за слободу народну повео на бојиште и
оних дана, када сам вас предводио на
бојиштима. Онда сам вас повео са увјере-
њем, да ћете поновити стару славу о-
луђа црногорског и стећи себи нову
славу и част, а данас увјерен о томе,
гледам вас прослављене и одликоване.

Оволики број одликованих са св.
Ђорђејевим крстом, у једној малој вој-
сци, као што је наша, риједак је и дичан
догађај. Ја се поносим тиме, а тиме ва-
ше, што у вама, који сте сретли, да во-
сите тај дични знак јунаштва, ја гледам
само представнике моје цијеле јуначке
војске у којој је толико вама равнијех. Ваша
су одличја, одличја цијеле војске. Као што
сам барјаке неких батаљона обдарио злат-
ним медаљом Обилна не могући одијели-
ти најјачије од њима једнако јуначки-
јех, тако сте и ви обдарили за ваза ју-
наштва у име јунаштва цијеле војске. Да
ми има сва моја војска само једна прса,
као што има један дух јуначки, онда би
ми довољан био само један крст за сву
ну.

И ја се ве поносим само, ја се и о-
душевљавам с овим одличјима, јер гдје
се јунаштво цајени, ондје се јунаци рађају.
И то је непубља вјером, да ће моја вој-
ска, овим успјесима охрабрена, овим
одличјима обдрана, доће ли час нове бор-
бе, са удвојеним јунашвом прегнути, а
млађи нараштај, њеним примјером под-
стицањем, надвасити је у јуначком самопр-
егорјевању.

Изајављујући ово заслужено признање
мојој војци, ја вам желим, да ертно и
здрво носите ова одличја. Нека вам она
диче прса, као што вам ваза красе и
јачају срца најоданија благодарност цару
Александру и неограничена љубав брат-
ска великоме народу руском.

Велика је љубав царска, којом је
повео славни рат за ослобођење, које је
у његовом првом зачетку зално самом
царском породичном крвљу својом из мла-
дога срца Великога Књаза Сергија! Дивно
је јунаштво силне војске руске, која је
под славним водством Великих Књажева
Николаја и Михајила и других витешких
синова руских, весело смрћу толиких хи-
љада својих војника живот надахњивала
братској слободи! И безпримјерно је по-
жртвовање рускога народа, с којим је у
својој жаркој љубави братској стизао у
сваки час и на сваку страну толиким по-
требата и одолевао им.

Ово су велчанствени догађаји од
којих се не може отргнути она благодар-
ност и љубав, који неспајају само љде
и народе, него држе у свези нараштаје и
вјекове, и који са свијем природно овом
данашњом приликом ову скромну свеча-
ност св. Ђорђејевског крста претварају у
светковину срца народног, из којег се
одавају најодушевљенији усклици:

Да живи Цар Александар!
Да живи Народ руски!
Да живе сви носиоци св. Ђорђејевског крста!

Беседа ова, која је све присутне у
усхићењу довела, назвала је бурно оду-
шевљење, којем се давало изрза у без-
крајнијем усклицима: »живи Књаз!»

Иаа ове беседе Књаз је топлијем
ријечима благодарности наздравно Цару
руском као дароватељу овога орденa, а г.
Јонин одздравно је за тим и напио здра-
вље у здравље нашега Књаза и његове
војске.

Иаа тога пало је још неколико здра-
вља и Књаз се у јуначком расположењу
разговарао са својим јунацима помањући
равне бојеве из старијег и новијег доба и
речи дјела јуначка. На то и гуслар Иво
Бојини прихвати гусле и изведе танко
гласовито неколико црногорских пјесама.

По што се објед са свијем сврши,

Господар остави дворану праћен одушев-
љенијем усклицима. Иаа тога, послје по
дне, Господар је опет обилазио војску, и
многијема подијелио ране ордене црно-

То вече војници су се разишли на
своја одређења, и тиме је значајна ова
светковина завршена. Још нам ваља на-
поменути, да је исти дан Ђ. Височанство
Књаз опремио Ђ. Велчанству Цару рус-
ком благодарителан телеграм, а цар рус-
ки одговорно је Књазу изразима љубави
топлог саучења за Књаза и за Црну Гору.

Књижевност.
О Д Г О В О Р
критичару мога Буквара, г. Владимиру
Красићу (Не знам, гдје је, ни ко је).

Das ist die klarste Kritik von der Welt.
Wenn neben das, was ihm missfällt,
Einer was Eigenes, Besseres stellt.

GEIBEL.

Нема сумње, да критичар, т. ј.
процјењивач туђијех дјела, знањем и
способношћом мора бити снажнији или
макар равни творцу дотичнијех дјела,
која процјењује. Стоји ли критичар ниже
тога, то је онда јасно, да исти не може
изискати и истражити све иутарње ври-
једности предмета, нити је у стању ухва-
тити сва гледишта и становишта за по-
сматрање и истраживање предмета. Тако
критичару испидају сва суђења једностр-
на и неподуна, а критика одрпана и
неистинита. Зато је у свакој књижевности
с разлогом убичајено, да се перо крити-
ке, тај мач неумитног судије, повјерава
и у руке уклана само јунацима од ме-
дана на књижевном пољу. Принаставити
мач војводици а не стећи јоште ни титуле
десечара, јест и на књижевном пољу,
необуздана дрзвитост, којој је мјесто
међу несташном ћечурлијом а не на су-
дичини умнијех дјела и производа. Ку-
ди овој књижевности, којој се галиматји-
јас наметне за бравоца и судију! Дужност
је дакле свакога онога ком је књига на
души, да књижевне вајшаре потискује и
канџијом гони из храма науке. Та побу-
да и јест узрок, да се лахам пера.

Неком г. Владимиру Красићу, »паде
нешто у главу» (Да говорим његовим
језиком. Види »Изабране приче» од Вл.
Красића стр. 3. врста 14.), те помисли,
да је српска школка књижевност снала
на то, да јој он буде судија. Биће, да га
је томе научила његова »врана» којој је
правоученије: »Што се хоће, то се мо-
же.» (Види »Изабране приче» од Вл.
Красића стр. 52.)

Но пошто у другом моралном свије-
ту не вјерују тој вршиној науци, то је нуж-
но, да се г. Красићу мало лијечи глава,
у коју ће бити »нешто пало.» Зато на-
посао!

У 139. и 140. бр. »Заставе» крити-
ковао је г. Владимир Красић мој Буквар
који у мјесецу Септембру изаше накладом
књижаре Браће Јовановића у Панчеву.
Своје критичко разлагање одпочиње
Красић овако: »По данашњој методи
букварској, прије него што дјецу почну
читати и писати, припремају се, од при-
лике мјесец дана или шест недеља, за
читање и писање.»

О мој г. Красићу, то Вам је голем
авахронизам. Није то данашња мето-
да; то може утврдити онај, ко незна
ништа о развитку метода за елементарно
читање. Та метода Ваша не може зани-
јети, јер има другијех, које ми се боље
допадају, и то врло много. Ја, и са мном
љви стручњаци, држимо, да је данас
начина за елементарну обуку у читању
скоро онолико, колико је писаца Буквара,
у стотине варијација, или правије рећи
онолико, колико је учитеља, од којих
сваки преузима разне методе »према
својем искуству и индивидуалности»,
као што добро вели чувени педагог,
Др. Дитес (Dites. Pädagogik, стр. 628).
Све пак варијације сведе се у главне
на двије школе, на школу Олијерову и
Фогелову (правије Кремерову). Но разни
писци модификују и непрестано добирава-
ју једну и другу. Горњи метод, кога г.
Красић назива »данашњим», јест Оли-
јеров, који се је држао у сили све до
год. 1844. Те године издаде лајцички
учитељ, Кремер, свој спис »О новом на-
ставном поступку», и установи с њиме
данас опште познати »метод с нормални-
јем ријечима» (Normalwörtermethode).
За овај метод нијесу, као код Олијера,
нужна цијела штива и реченице, са шест-
неђељним предготовљавањем, но је до-
вољна једна ријеч, обично симболисана
са којом сласком и одређења за зна-
лизу и апстраховање гласовног појма
из ње. У мојим рукама имам 14 немач-
кијех Буквара, од најбољијех писаца, и
сви су написани на основу овог метода.
С њим истијем израдио сам и ја свој
Буквар.

Поменути два метода међу собом су
различити; свај други има много више

посљедоватеља, међу које и ја имам
слободу себе прибратијати, т. ј. ако ми то
допушти г. Владимир Красић.

Из ријечи дакле сама Красића види
се, да он нема ни појма о икакву друго-
ме методу, до о ономе, по ком је напи-
сан Буквар г. Натомевића. За доказати
предност Кремерова метода, довољно је
напоменути то, да, док Красић за своји-
јех шест недеља предготовљања једва
има времена, да даде дјецу појма о гла-
совима, — да ће дјецу на основу мога
Буквара за тих шест недеља научити
обавије партије малијех и великијех
слова. Ако г. Красић не вјерује, нека се
изволи освједочити у Књ. мушком инсти-
туту на Цетињу, гдје су дјецу по мом
Буквару почела учити читати 10. Октобра,
а 20. Новембра бијаху већ свршила и
партију великијех штемена. Учење ијаше
дјецу тако лако, да су већина њих, сама
од себе, знавала следећу лекцију прије
но што се предавала. Таког резултата
нијесам ни сам очекивао.

Даље вели г. Красић, да се дјецу
његовом »шестнеђељном припремом упо-
знају са свима гласовима свога матерњег
језика, и да дјецу науче читати пре
него што науче слова.» То ће рећи
на српска, да Красићева дјеца »науче
читати прије — но што науче чи-
тати.» Само што их мора Красић на ново
учити читати. На основу ове Красићеве
операције у суђењу очекујемо од њега нову
логику! Јер код људи здрава мозга: не
знати слова, значи: не знати чи-
тати. Но код Красића је обратно, те је
за карактеристику његова метода довољно
то суђење његово.

Из реченога види се, колико Красић
зна, што говори: »Сликe морају стојати на
првом мјесту у буквару.» Красић, као
посљедоватељ данубнога Олијерова ме-
тода, има право; но нема права као при-
сташа онога метода, кога се ја држим.
Зато мој Буквар мјерити туђијем методом,
значи мјерити дужину пута кантаром. А
ко тако мјери, зна се, како се »разумије
у кантар.»

За овјем следеће журин г. Красића
на моју слику Еве, приговарајућ ми, да је
то »голишава дјевојка», и да сам је по-
зарио из хрвацке Почетнице.

Мило ми је, да иста слика има и у
хрвацкој почетници; јер ја то зближа није-
сам знао. Да је изшла нова хрвацка илу-
стрована Почетница, то сам знао, те сам
је и поручио више пута, но сваки пут
ми посласе старију Почетницу, у којој
нема никакве слике код слова е. Дакле
нијесам од туца позајмио те слике, но из
Вуковијех ријечника, же не могах ни онда
нити могу данас наћи својом методу еход-
није именеце, која би почмала са е и са-
државала у себи сва она слова, која су
дјетету позната из првијех лекција. Можда
ће то за оно мјесто наћи г. Красић. И
ако то он учини, аферим му га.

Неки *) други, мени повољни крити-
чар у »Неђељном Листу» виче такође на
слику Еве, и чуди се, зашто нијесам упо-
требио слику »евејке.» А госп. критичар
не зна, да на цијелом српском југу нико
жив не зна, шта је то »евејка», нити
сам ја сам знао, док нијесам прелистао
неколика ријечника. И ја смјело тврдим,
да та ријеч није српског, но туђега по-
ријекла, можда мађарског. Зато, и што у
тој ријечи, кад бих је одредио нормалном
за е, имају 4, дјецу на том мјесту још
непозната гласа, и пошто то мој метод
никако не допушта, нијесам могао и не
могу усвојити те критичаре препоруке.

Слику Еве пак узео сам зато, што је
дјецу позната из библијскијех приповије-
сти о створењу свијета, која је по мом
наставном плану прва лекција из вјеро-
науке за почетнике. Свака, мени подруч-
на школа има као помоћно наставно сре-
ство при вјеронауци, Библијске слике. На
првом листу истијех је Адам и Ева, она-
ко изобразени, како учи свето писмо. У
којој школи не би било тих библијскијех
слика, ваља да учитељ поведе дјецу у црк-
ву и да јој тамо покаже дотичне слике.
Да, зближа, кад сам већ споменуо цркву,
ту освјену чуварицу наравности, да
примјетим, како сам ја у истој ној вазао
слику, не само голишава дјевојке Еве, но
и слику гола човјека; и кад ближе по-
смотрих, нађох, да та слика преставља,
не само човјека, но Бого-човјека, узор
највиши морала, и то у двије прилике,
на крштењу и на распјатју. Многа је ду-
ша пред тим сликама побожно уздахну-
ла и поклонила се, но тешко, да је
коме, прије мојијех критичара, пало на ум
да су те слике проти моралу. Дале-
ко је од тих помисли свака невинна ду-
ша, а још даље шест-годишња дјечница,
која се често, и незнајућ, што раде, при-
казују једно пред другим у природном ста-
њу, и то све дотле, док се не пађе ка-
кав Красић, и док их не поучи, да је ту
каква тајанствена »сјамота.»

Маште се, дакле, мој Красић с Ва-

пом етском, и тражите, кад Вас је већ
воља, другђе голишаве дјевојке, а не из-
вршите смисао историјом освјештаним сли-
кама!

(Свршиће се.)

Позив на претплату
НА КЊИГУ
»СРПСКИ ЦРКВЕНИ НА-
РОДНИ САБОР У Г. 1879«.

Држим да ми не треба много ријечи
трошити о важности дјела, које сам на-
урио да издам на свијет. Шта се и како
све ни нашим црк. народ. саборима ради,
то је, мислим, нужно, да зна сваки Ср-
бин, који воле води рачуна о јавним на-
шим пословима. По томе дакле може се
слободно казати, да књига, која садржи
себи рад саборски, не приличи само по-
јединцима, који се као јавни нар. послени-
ци у прве редове истичу, него треба да
продре и у сам народ. И управо рећи,
нико други и није у тој мјери позван, да
докучи, шта се и како се на саборима
ради, као баш сам народ, јер он има нај-
више права, да води рачуна о саборским
пословима, пошто се сви баш искључиво
њего тичу, и о његово трошку се врше
и обављају.

А да би се народ наш могао што
боље упознати са радом сабора, који је
тек прије неколико дана у Карловцима
сједнице своје закључио, и да би јавно
мишење наше могло добити што вјернију
слику тога сабора, науно сам да издам на
свијет књигу, у којој ће цијелоуни рад
минулог сабора најпотпуније и најобјек-
тивније изложен бити. У оволикој потпу-
ности и објективности није саборски рад
још нигдје на јавност изашао.

Дјело ово штампаће се у штампарији
браће Јовановића у Панчеву, а изије-
ће око 20 штампаних табака и коштаће
1 фор.

Рукопис је већ готов, и чим се при-
јави довољан број претплатника, књига ће
одмах ићи у штампу.

Рок претплате траје до св. Николе
ове године.

Пријатељи народног сабора и јавнога
рада, особито г. г. свештеници и учитељи,
умољавају се најљудније, да се што свој-
скије заузму око тога, да ваљко, корисно
и објективно дјело ово о нашем цркв.
народ. сабору у што већем броју продре
у народ. Сваки скупилач предбројника до-
биће 11-ту књигу на дар.

Имена претплатника биће на крају
књиге штампана.

Уписници се шаљу на адресу: Књиж-
жара браће Јовановића Рапџова.

Кад дјело буде готово, доставиће се
сваком скупилачу односно уписнику путем
поште per Nachnahme.

Панчево, на св. Аранђела 1879.

Јован Поповић,
посланик за перлски ерез.

ТЕЛЕГРАМИ »ГЛАСА ЦРНОГОРЦА«

БУКУРЕШТ, 25. Новембра. — У
комори јавно министар иностраних дјела,
да је Италија признала независност Ру-
муњске и потврдила наименовање Тор-
нијела за пуномоћног министра у Буку-
решту.

СОФИЈА, 25. Новембра. — Иза уз-
луднијех покушаја да се састави нов ли-
бералан кабинет скупиштина је распуштена,
а старо министарство остаје привремено.
Опозиција је тиме пренеражена.

ПРИЗ, 25. Новембра. — Краљва
љевича одгодила је све своје интервела-
ције.

БИОГРАД, 25. Новембра. — Прили-
ком дворског лова др Ђорђевић равен из
пушке, која се нехотице окинула пуков-
нику Катарџији.

ЦАРИГРАД, 27. Новембра. — Пор-
та је издала окружницу, у којој моли велике
силе за интервенцију у корист удамањења
мусломанских бегунаца из Бугарске.

РИМ, 27. Новембра. — Фанфула са-
општава једно писмо Бисмаркову, у којем
исти вели, да би се почесто разоружање
као једини лијек невољи народа и финанси-
сијама државнијем само онда могло допу-
стити, кад би се све силе у том сложиле,

*) Незнам, ко је, јер један број са првом
половицом исте критике не могах добити крај
свега настојања.

да строго и стално конзервативну политику воде.

ЛОНДОН, 30. Новембра. — На Калкуте јавља се, да је данас неко пуцао на вицекарала, али га није погодио. Злочинац је ухапшен. — «Тајмс» јавља, да су Инглези јуче у околини Кабула били нападнути јаким силом афганском, која је петина убијена, по се ипак у великом броју држи око Кабула.

Свима знаницима и пријатељима, којима у првом тренутку наше преголеми туге не могамо на по се тужну вијест доставити, овим путем јављамо, да нам се наш никад непрежалени и незаборављени син, односно брат и унук

ЖИВКО ЉУБИША
брак трећег разреда

послије дужег боловања у 9 тој години свога млађаног живота 11. Новембра у вјечности преселио. Лака му црна земља и вјечити спомен међу нама!

Овом приликом благодаримо уједно свима, који при тужним функцијама спровода присуствовали, као господи чиновницима, трговцима, занатлијама и тако и цијелом општинству, које је покојника до цркве и до гроба испратило и тиме нам нашу преголеми тугу и бол у нечем олакшало.

У Старој Пазови (у Сријему)
15. Новембра 1879.

Јован Љубиша отац, Ана Љубиша мати, Марко Љубиша брат, Јулка, Зорка и Даринка сестре, Петар Љубиша и Димитрије Контнић дједови, Христина Контнић стара мајка, Никола Контнић ујак, Ана и Јелена Љубиша тетка.

О Г Л А С

Штампарија Ј. Павловића
у Сремским Карловцима

снабђена са два ручна преса, цијелим прибором штампарским и су 50 центата разноврних слова, старијих и новијих, по највише фирлискијих, може се купити за 1200 фор. а. вр.

Штампарија је zgodна за какву мању варош.

Ради даљих услова ваља се обратити или самом издаоцу штампарије на Цетиње, или Кости Павловићу трговцу у Сремским Карловцима. (9—12.)

НОВЕ КЊИГЕ.

- ОРАО, велики илустровани календар за годину 1880 . . . 50 п.
- ЦАРИЊ, мали календар са сликама за годину 1880. . . 20 п.
- ТАЛИЈАНСКА СЛОВНИЦА за почетнике од д.р. Адолфа Мусафије, приредио Шварлуга. . . 1. 80 п.
- РЈЕЧНИК ТАЛИЈАНСКО-СРПСКИ од Парчића. . . 3. 50 п.
- РЈЕЧНИК СРПСКО-ТАЛИЈАНСКИ од Парчића. . . 3. — п.
- ИЗЈАШЊЕЊЕ СВ. ЛИТУРГИЈЕ од Николе Ђ. Вукићевића. . . 60 п.
- СПОМОБНА КЊИГА за разјашњавање црквеног појања од Н. Ђ. Вукићевића. . . 50 п.
- НАУК О ГЛОБУСУ, кратак, за српске основне школе, II. издање. . . 10 п.
- ИЗАБРАНЕ ПРИЧЕ. Дарак доброј дјецу. Приредио Владимир Красић. . . 20 п.
- ДЈЕЧКО НА ХЕЛГОЛАНДУ. Приповијетка за младеж од Ф. Хофмана. . . 35 п.
- ПЈЕСМЕ скућене Ст. Владислава Каћанског. . . 80 п.
- ЦАР ЛАЗАР, у народним пјесмама, са сликом његовом. . . 20 п.
- МИЛОШ ОБИЛИЊ у народним пјесмама, са сликом његовом. . . 20 п.
- ШАРЕН СВИЈЕТ, за малу дјецу. . . 10 п.

- ПРОПАСТ ЦАРСТВА СРПСКОГ на Косову у народним пјесмама, са сликом: «Бој на Косову» . . . 20 п.
- НАСТАВА У ЗЕМЉОПИСУ, за II. разред основних школа, написао Св. Милетић . . . 35 п.
- ЧОВЈЕЧИЈЕ ТИЈЕЛО и његова нега, за учитељске и више дјевојачке школе по д-ру Боку и другима написао Мита Петровић. . . 60 п.
- ОСНОВИ ФИЗИКЕ за више разреде народних школа, више дјевојачке школе и средње школе написао Мита Петровић (са 47 слика). . . 50 п.
- ДЕКЛАМАТОР. Збирка српских и хрватских пјесама за декламацију. . . 60 п.
- БИБЛИЧНЕ ПОВЈЕСТИ новог зајета у библичним ријечима за дјецу написао Никола Ђ. Вукићевић. IV. издање. . . 40 п.
- БРЋАНИ, историјска приповијетка Ермана-Шатријана, с францеског прево М. Ђ. Глишић. . . 80 п.
- ПЈЕСМЕ ЛАЗЕ КОСТИЊА, I. и II. . . 1. 80 п.
- ЗАО ДРУГ, приповијетка за српску младеж, од Петра Деснотовића. . . 20 п.
- СЕОСКИ РОМАН од Каролине Свјетле. . . 75 п.
- ПОУКА О КУЋАРСТВУ, за учитељске и више дјевојачке школе, као и за домаћу потребу, са предговором од М. Петровића. . . 50 п.
- ПРВА НАСТАВА У ВЈЕРИ за I. и II. разред. . . 10 п.
- ПРОСТРАНИ КАТИХИЗИС православне цркве. I. и II. написао Никола Ђ. Вукићевић. . . 30 п.
- СРПСКА ГРАМАТИКА за учитеље III. и IV. разреда израдио Мита Нешковић. . . 50 п.
- ПОСТУПАК при настави у основним школама написао Св. Милетић. . . 40 п.
- ДЕВОЈАЧКИ СВИЈЕТ. Књига за одрасле дјевојке. Написао Мита Петровић. . . 1. — п.
- РОМАН епромашна младиња од Октава Фељета. . . 1. — п.
- КОЧИНА КРАЈИНА. Историјски роман од В. Ђорђевића. . . 1. — п.
- БАШТОВАЊ, или кратка настава о објелавују земљи и дрва, написао Павле Бибић. . . 80 п.
- ПРАВИЛА СВ. АПОСТОЛА од Н. Милаша. . . 1. — п.
- ГЛАСНИК СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА. Књига XLVII. . . 1. 20 п.
- РЈЕЧНИК ЊЕМАЧКО-СРПСКИ. . . 3. — п.
- РОБИНСОН КРУСО. . . 70 п.
- ПАНЧЕВАЦ. Календар за народ за преступну годину 1880 (са више слика). . . 30 — п.
- СРПСКИ СОКО, велики илустровани календар за г. 1880. . . 50 п.
- БУКВАР за црногорске школе ПИСАНКЕ, саставио Стево Чутирило. . . 5 п.
- СРПСКЕ НАРОДНЕ ПРИПОВИЈЕТКЕ, појавише кратке и шалве, скупио Вук Врчевић. На свијет издало «Српско учено друштво». . . 68 п.
- ВИЈЕНАЦ. Приповијетка за дјецу. . . 65 п.
- МАЛИ ДИМНИЧАР. Приповијетка за дјецу. . . 65 п.
- ДВИЈЕ ПОЕСТРИМЕ. Приповијетка за мале Српкиње. . . 25 п.
- ПИСМЕНИ САСТАВИ. . . 20 п.
- ВОЂАРСТВО. Како се добила свакојаких оплемених вођака много и брао и о малом тропику. . . 30 п.
- ОЧЕЊЕ или каламљене слиетом. Написао д-р Ђорђе Радич. . . 15 п.
- БУКВИЦА СРЕЂЕ И БЛАЖЕНСТВА. Написао А. Николић. (Ова књига награђена је из књижевног фонда Илије Коларца). . . 30 п.
- ИСТОРИЈА СВИЈЕТА. Написао Д. Иловајски. . . 1. 20 п.
- РАЧУНСКИ ЗАДАЦИ за употребљење Аритметике и Алгебре. Скупно, уредио и израдио Ђ. Мишковић. . . 60 п.
- УСТАВ О СТЕПЕНИМА СРОДСТВА из кормичје списан, са правилима у опште о законном браку. Израдио Игњат Васић, прото. . . 60 п.
- BELISAIRE par Marmontel. С граматичним тумачењем и франц. срп. рјечником. . . 80 п.
- ХИЉАДА И ЈЕДНА НОЋ. Арапске приповијетке свеска 4—9. . . 20 п.

- ЊЕМАЧКА ГРАМАТИКА по Трауту. (Олеидорфова метода). Прегледала и одобрила школска комисија. Сва три дијела. . . 2. — п.
- УЧИТЕЉ РУСКОГ ЈЕЗИКА. Изнова израђено дјело по методи Робертсона од А. Васиљевића. . . 80 п.
- ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА, Написао А. Мајков, с рукога прево Ђ. Даничић. II. Издање. . . 1. — п.
- ФРАНЦУСКО-СРПСКИ РЈЕЧНИК. Израдио Настас Петровић, редовни члан српског ученог друштва и члан географског парижког друштва. Свеска I. По наредби министра просвјете и црквених дјела прегледала и одобрила нарочита комисија. (Dictionnaire franсais-serbe, par Nastas Petrovitch, membre de la Société savante serbe et de la Société de Géographie, de Paris. Tome premier, examiné et approuvé par une Commission spéciale nommée par Mr. le Ministre de l'instruction publique et des cultes. . . 2 — п.
- СРПСКЕ НАРОДНЕ ИГРЕ, које се забаве ради по састанцима играју. Покупио и опсеао Вук Врчевић. На свијет издало «Српско учено друштво». . . 30 п.
- Православнога источнога вјероисповједанија Катихисис. . . 25 п.
- МАПА ЈЕВРОПЕ (велика). . . 6. — п.
- МАПА АЗИЈЕ (велика). . . 6. — п.
- МАПА АУСТРАЛИЈЕ. . . 1. — п.

Цетиње, 9. Новембра 1879.

Књижара Ј. Павловића.

О Г Л А С

Шнедионарека и компсонарека радња **Ј. БАНАТОВИЋА у Бечу** (I. Grashofgasse 4.) препоручује се за набављање сваког врста еспана из првих извора, као и за подвоз еспана жељезницом и паробродом са врло умјереном хасном. (6—20)

!! Чуј, види, на се чуди !!

Разне предмете од британског сребра, што смо их примили из једне масалне енглеске фабрике, продајемо по сваку цијену или боље рећи

скоро за бадава

За готов новац или уз наплату обилежене цијене дајемо свакоме слиједеће предмете за четвртину од праве вриједности и то:

- 6 комада жлица за јело и 6 жлица кафених најфиније врсте, прије 6 фор. сад . . . 1.75 п.
- 6 комада ножева са енглеским сјечивом и 6 вилушача, свега 12 ком., прије 12 фор., сад . . . 2.80 п.
- 1 ком. кутлача, прије 4 ф., сад . . . 90 п.
- 1 комад кутлача за млијеко, прије 3 фор., сад . . . 60 п.
- 6 ком. рашљика најфинијих, прије 4 фор., сад . . . 70 п.

- Ван тога елегантни чираци од пара 1 фор. — 1.50. — 2 фор. — 2.50. — Служавника по 50 п. 75 п. 1 фор. 1.40. — Кавдлица за кафу или чај по 2 фор. — 2.50. — 3 фор. — 4 фор. — Кутија за шећер по 2 фор. — 2.50. — 3 фор. — 3.50 — 4 фор. — Карфицла по 2.50. — 3 фор., 3.50. — 4 фор. — Чашица за јаја по 20—30 п. — Шоља за чорбу са служавником 1.80. — 2.20. — 2.75. — Чједла за чај по 25 п., — 35. — 45. — 55 новч. — Сланика по 50—60—70—80 новч. — Кутијица за бибер по 40—50—60—70 новч. — Кљештица за шећер по 30—40—60—70 новч.

За чудо јефтино

- За фор 6.65 п. добијају се слиједећи 40 комада:
 - 6 ком. ножева са енглеским сјечивом
 - 6 ком. вилушача од једног парчета
 - 6 ком. жлица за јело
 - 6 ком. жлица за кафу
 - 6 ком. растлова
 - 1 ком. кутлача за чорбу масивна
 - 1 ком. кутлача за млијеко масивна
 - 6 ком. вијеторија служавника енглеских фирне дизелпраних
 - 2 ком. свијетљача салонских
- 40 ком. Сви ови предмети су од најфинијег британског сребра са марком:

„Echt Britannia“ спабдјевени, вјечито бијели и без разлике од правог сребра кроз 25 година, што се и гарантује.

За доказ, да овај мој оглас

није обмана

обвезујем се овим јавно, да ћу све потраг примити, што се неби допало. Ко дакле жели да добије доброт и солидног еспана без преваре, нека се обрати на

L. NELKEN,

Britannia-Silber-Depot Wien
VI. Mariahilferstrasse N.ro 45.

Нека се сваки пожури са паручином, пошто ће скоро бити све продато. (11—12)

Велико изигравање капитала

државом ујамчено, при којем се за неколико мјесеца **8,970,000 марака** добити могу, а главни је добитак **400.000 марака**, уз то

1 по 250000 мк.	24 по 10000 мк.
1 по 150000 »	5 по 8000 »
1 по 100000 »	2 по 6000 »
1 по 60000 »	54 по 5000 »
1 по 50000 »	6 по 4000 »
2 по 40000 »	65 по 3000 »
2 по 30000 »	213 по 2000 »
5 по 25000 »	2 по 1500 »
2 по 20000 »	1 по 1200 »
12 по 15000 »	631 по 1000 »
1 по 12000 »	и т. д.

За ову велику и zgodну новчану лотрију, која је државом ујамчена, препоручујемо за I. одљење

- 1/2 оригинални лоз по 3 фор. 50 п. а. вр.
- 1/4 оригинална лоза » 1 » 75 » » »
- 1/8 оригинална лоза по — » 88 » » »

Ми издајемо само **оригиналне лозове** и шаљемо **проспекте** бесплатно да се сваки напријед може увјерити. Поруке уз готов новац или уз ривалеу примају се до

1. НОВЕМБРА

Поруке са стране извршују се тачно и савјесно. О нашој фирми, која постоји има већ по вијека, може се свак расигати код ма којег овдјешњег трговца, копеула, или ма које банке. С повјерењем ваља се обратити потписаној фирми, којој је продавање ових лозова остављено. Завијачна листа о добитцима газаслаће се одмах по рјешењу. Препродавци добијају што већу провизију.

J. FREUND & CO.,

Bank- und Staatspapier-Geschäft, постављени главни колект. лотрије војводе Брауншвајшког и вароши Хамбурга. Hamburg, Neuerwald 94. (7—20.)

ПОШТАРСКИ

ЗИМЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до свршетка Марта 1880.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња у понедељак, у уторак и у сриједу. Предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора у уторак, сриједу и четвртак. Радавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња у неђељу у 5 ура у јутро. Предавање у суботу до 5 ура по подне.

Долази из Котора у понедељак, радавање у 12 ура у подне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 11 у јутро а од 3 до 5 по подне

Цетиње, 24. Септембра 1879.

Управитељство
Књ. црногорске поште.